

בית משפט השלום בחיפה

02 דצמבר 2009

ת"פ 1475-06 המשרד לאיכות סביבה/מחוז חיפה נ'
חב' דוד שטסל ושות' בע"מ ואח'

לפני כב' ה שופט דניאל פיש
 בעניין: 1. המשרד לאיכות סביבה/מחוז חיפה
 על ידי: עו"ד ג' עדתו
 המאשימה

נגד

1. חב' דוד שטסל ושות' בע"מ
 2. שטסל תעשיות בע"מ
 3. אילן שטסל
 הנאשמים
 ע"י: עו"ד י' ריינפלד, עו"ד ח' פוגל-גרמן
 עו"ד ט' נדשי
 ב"כ המאשימה- עו"ד עוזיאל לוי
 ב"כ הנאשמים- עו"ד ריינפלד, עו"ד נדשי
 הנאשם 3 בעצמו

גזר דין

1. ביום 16.7.09 הורשעו הנאשמים, שתי חברות המפעילות מפעל באיזור התעשייה בקרית חיים ומנהלן, בביצוע שורה של עבירות סביבתיות, ביחס לאירועים מימים 8.7.05 ו- 3.8.05 כדלקמן:
 הזרמת שפכים לים ללא היתר- בניגוד לסעיפים 2, 6(א), 6(ב), 6(ה) ו- 6א [לחוק מניעת זיהום הים ממקורות יבשתיים](#), התשמ"ח-1988;
 השלכת פסולת ברשות הרבים- בניגוד לסעיפים 2, 13(א), 13(ג), 13(ג)2 ו- 15 [לחוק שמירת הנקיון](#), התשמ"ד-1984;
 הפרת תנאים שניתנו בהיתר רעלים- בניגוד לסעיפים 3, 15(ב), 15(ג) ו- 16ב. [לחוק החמרים המסוכנים](#), התשנ"ג-1993;
 זיהום מים- בניגוד לסעיפים 20ב, 20א, 20ב(ב) ו- 20כא, 20כב. [לחוק המים](#), התשי"ט-1959.

בית משפט השלום בחיפה

02 דצמבר 2009

ת"פ 1475-06 המשרד לאיכות סביבה/מחוז חיפה נ'
חב' דוד שטסל ושות' בע"מ ואח'

עמדת המדינה - המשרד להגנת הסביבה

2. לעניין העונש טען בא כוח מדינת ישראל-המשרד להגנת הסביבה כי מדובר במקרה יוצא דופן בחומרתו. לאור זאת, פורטו עונשי הקנס המירביים בגין כל אחת מהעבירות בהן הורשעו הנאשמים. בסיכומו של דבר נטען כי כלל הקנסות המקסימליים מגיעים ל- 12,000,000 ₪ לחברות ו- למעלה מ- 6,000,000 ₪ למנהל.
3. נטען כי העובדה שהעבירות נעברו במסגרת ניהול עסק מחייבת ענישה כלכלית, "דהיינו, קנסות גבוהים ומרתיעים כדי למנוע מעבריינים בכוח לעבור עבירות אלו".
4. בטיעונים לעונש הוזכרה פעם נוספת חומרת המקרה, שהמנהל ידע שהמפעל עוסק בחומרים מסוכנים ועל אף זאת הוא סירב להגיע למקום כאשר הוא נדרש לעשות כן תוך כדי בדיקת האירוע הראשון. כמו כן, נטען כי במהלך ההליך נעשה "משחק" בראיות על מנת להשתמט מקבלת אחריות וכי נערכו חקירות ארוכות של עדי התביעה במסגרתן נעשה נסיון להטיל בהם דופי.
5. על רקע זה ביקשה המדינה ענישה של הטלת קנסות גבוהים של מליוני שקלים על כל אחת מהחברות ולגבי המנהל הטלת עונש מאסר לאור חומרת המקרה והעובדה כי כל סעיפי האישום מאפשרים הטלת מאסר בפועל. אוזכרה פסיקה בתמיכה לדרישה האמורה.

עמדת הנאשמים

6. הסניגוריה הלינה שטיעוני המדינה לקו בהפרזה עד כדי התלהמות. הועלו מספר טענות כנגד קביעות עובדתיות בהכרעת הדין, כאשר יצויין כי קביעות אלו אינן עומדות לדיון בטיעונים לעונש.
7. נטען כי האירועים היו בסופו של עניין תוצאה של תקלות ונטען כי אילולא האירוע הראשון, שהיה חמור יותר, לא היו מוגשים אישומים בגין האירועים האחרים. על סמך השוני בין האירועים נטען כי אין הצדקה ל"מתמטיקה של העונש" שביקשה המדינה לערוך. נטען כי המאשימה החמירה עם הנאשמים כתוצאה מהתנהגותו של המנהל בתחילת האירוע הראשון שלמרבית הצער יצרה תחושה של אנטגוניזם. נטען שסירובו של המנהל להגיע למפעל לא נבע מזלזול אלא מתוך ידיעתו-אמונתו כי המפעל סגור ושלא קיימת אפשרות של הזרמת חומרים כאשר המפעל אינו פעיל.
8. ביחס לאירוע הראשון נטען כי לא נקבע על ידי גורם כלשהו איזו כמות של חומר הגיע לים בפועל ואיזה נזק נגרם. נטען כי בהתחשב במתקנים הנמצאים במפעל ניתן היה לדעת איזו כמות

בית משפט השלום בחיפה

02 דצמבר 2009

ת"פ 1475-06 המשרד לאיכות סביבה/מחוז חיפה נ'
חב' דוד שטסל ושות' בע"מ ואח'

נשפכה, אילו הדבר היה חשוב בעיני המאשימה. נטען כי העדר הוכחת עוצמת הנזק חייב להוות מרכיב חשוב בקביעת העונש, במקרה זה לטובת הנאשמים. נטען כי שום חוץ לא נסגר בעקבות האירוע וכי לא התקבל שום דיווח על נזקים בפועל. נטען כי העבירה נושאת אופי של מחדל ללא כוונה ולא מעשה מחושב. כמו כן, נטען כי התיקון בנושא זה בחוק מניעת זיהום הים ממקורות יבשתיים נכנס לתוקף שבועיים בלבד לפני האירוע הראשון וכי יש לקחת זאת בחשבון ולא למצות את הדין עם הנאשם 3. עוד נטען כי אין זה חוק שידוע בקרב הציבור הרחב ועל כן אין לראות את הנאשם 3 כמי שהוזהר מפני הפרתו, על אף החזקה המחזיקה אדם כמודע לחוק.

9. הסניגור טען כי מדרג הקנסות הרלוונטי נמוך בהרבה מהרמה שהמאשימה ביקשה להטיל וכי העונש המבוקש במקרה הנדון אינו עומד בסטנדרד המקובל. נטען בנוסף כי האישומים בגין זיהום מים וזיהום ים הינם אישומים חופפים כיוון שלתעלת הניקוז במקרה האמור אין תכלית למעט הובלת נקז לים. על כן נטען כי האישום "הכפול" יוצר אבסורד שאינו מתקבל על הדעת.

10. נטען עוד כי הנאשם 3 נקט בפעולות לתיקון המצב עוד טרם הגשת כתב האישום וכי לא אירעו תקלות נוספות מאז. כמו כן, הסניגור הצביע על כך שמאז המקרים נשוא כתב האישום חודשו פעמיים היתרי הרעלים שבידי הנאשם 3 וכי ההיתר הנוכחי הינו עד לשנת 2012, סימן שהרשויות, וביניהן המאשימה, נותנות אמון בנאשמים.

11. נטען כי על פי העובדות אין זה מקרה של נסיון לחסוך בעלויות של טיפול בשפכים, אלא מקרה מצער של תקלה ואין כאן עניין של "עשיית הון" על חשבון הסביבה. עוד נטען כי אבדן הנוזל הסב למפעל הפסדים וכי מדובר בחומר יקר. נטען כי בעקרון הפעלת המפעל מטיבה עם הסביבה כיוון שיש בחיסוון עצים כדי להאריך את חיי המוצר ולחסוך צריכת משאב טבעי. נטען כי מדובר במפעל ותיק ללא כל הרשעות קודמות או אירועים קודמים, מפעל הפועל מעל ל-50 שנה בתחום חיסוון העצים. בנוסף נטען כי המפעל מפרנס משפחות רבות יחסית וכי הטלת קנס גבוה מאד עלול למוטט אותו. במישור האישי נטען כי מר שטסל הינו אדם נורמטיבי, ללא הרשעות קודמות, איש משפחה, בן 56, שבין היתר שירת שירות קרבי בצבא והיה קצין במילואים שמילא תפקיד של סמג"ד וקצין מודיעין אוגדתי, שתורם כספים באופן קבוע לגורמים רבים בקהילה.

דיון

12. כפי שנקבע בגזר הדין, מדובר במקרה חריג בחומרתו לאור סוג החומרים אשר זרמו לרשות הרבים, לניקוז העירוני וליים. העובדה שהחזקת החומרים האמורים מותרת רק על פי היתר רעלים

בית משפט השלום בחיפה

02 דצמבר 2009

ת"פ 1475-06 המשרד לאיכות סביבה/מחוז חיפה נ'
חב' דוד שטסל ושות' בע"מ ואח'

הניתן בהתאם לחוק החמרים המסוכנים, התשנ"ג-1993, ובכפוף לו מצביעה על כך כי קיימת חובה מוגברת לשמור מפני הסיכון של פיזורם בסביבה. יחד עם זאת, על אף הרעילות הגבוהה של החומרים, חובה להתייחס לעובדות הספציפיות של המקרה ולא להיתפס להעדר איזון מפתת טענות שאינן מעוגנות בעובדות ביחס להטלת העונש.

13. ראשית, האירוע הראשון היה חמור בהרבה מהאירוע השני והשלישי (אשר יוזכר כי בגין האחרון לא הורשעו הנאשמים כיוון שמדובר בזוטי דברים). באירוע הראשון חומר מסוכן הוזרם מהמפעל בכמות מספקת כדי לזרום לאורך מספר מאות מטרים של הניקוז העירוני וליצור כתם הנראה בבירור לעין בים. בנוסף, נאשם 3 סירב תחילה להגיע למקום, דבר שהקשה על חקירת האירוע ועמידה על מידת מסוכנותו. לעומת זאת, באירוע השני היה מדובר בפרץ רגעי של חומר שזוהה מיד וטופל. על כן, אין מקום לגזור דין זהה ביחס לשני האירועים. שנית, גם ביחס לאירוע הראשון, לא הובאו ראיות אודות היקף הנזק שנגרם לים או אף כמות החומר המדוויקת, או המשוערת, שהוזרמה וההשלכות הספציפיות של הזרמתו לים. היה על המדינה להביא ראיות בעניינים אלו ואי-הבאתן מפחיתה מהאפשרות ליתן התייחסות ספציפית לחלק מהחומרה הנטענת ביחס למקרה.

14. אין מקום לאמץ את טענות הנאשמים שמדובר בתקלה גרידא, אשר עוד הסבה להם הפסדים כספיים ולא היוותה החצנת עלויות פעילותם על הציבור. הנאשמים הינם הגורם האחראי, בסופו של עניין, להבטיח כי החומרים המסוכנים הנמצאים ברשותם יישמרו בצורה בטוחה ובאופן שאינו מאיים על הסביבה. לצורך זה הוקמו על ידם אמצעי בטיחות שונים, אשר במקרים נשוא כתב האישום התבררו כבלתי מספיקים, או בלתי מפקחים בצורה מספקת. ההחלטה ביחס להקמת האמצעים למניעת זיהום והשקעת משאבים למניעת תקלות הינה החלטה עסקית-כספית. בניית מערכת למניעת זיהום, או השגחה עליה בצורה המאפשרת במקרה של תקלה הזרמת שפכים, במקרה זה חומרים מסוכנים, לרשות הרבים מהווה סוג של החצנת עלויות (ע"פ (ת"א) 1409/95 **מדינת ישראל נ' עיריית בת ים** (לא פורסם, 18.3.97)). במקרה זה, אמנם היו קיימים אמצעי בטיחות שנועדו למנוע את הזרמת החומרים מחוץ למפעל, אולם הם תוכננו או הופעלו בצורה לקויה, או שלא פעלו ובשני המקרים התוצאה היתה יציאת חומרים מסוכנים מתחום המפעל.

15. יחד עם זאת, כפי שציין הסניגור, גם לאחר המקרה חודשו פעמיים היתרי הרעלים שבידי הנאשם 3 ותוקף ההיתר הנוכחי הינו עד לשנת 2012. המדינה לא טענה כי הוספו תנאים נוספים ומחמירים יותר להיתרים החדשים, או כי ראתה לנכון שלא לחדש את ההיתרים, אף לתקופה מסויימת, בעקבות המקרים נשוא כתב האישום. מכך אני מסיק כי למדינה אין דרישות נוספות כלפי הנאשמים בתחום זה, או דעה כי המערכת שהוקמה על ידם למנוע אפשרות של בריחת החומרים

בית משפט השלום בחיפה

02 דצמבר 2009

ת"פ 1475-06 המשרד לאיכות סביבה/מחוז חיפה נ'
חב' דוד שטסל ושות' בע"מ ואח'

המסוכנים מתחום המפעל והאמצעים הננקטים לצורך וידוא שליטה ופיקוח על נושא זה אינם מספיקים. הנאשמים טענו כי מאז האירועים נשוא כתב האישום לא היו אירועים נוספים והמדינה לא חלקה על כך. אשר על כן, על אף שקיים יסוד של סיכון להחצנת עלויות על הציבור כתוצאה מפעילותם של הנאשמים (ראו: ע"פ(חי') 2633/02 מדינת ישראל-המשרד לאיכות הסביבה נ' **חתאם עראף** (22.1.03)) אין מקום לסווג את המקרה כמקרה חמור של ביצוע עבירה סביבתית מטעמים כלכליים.

16. הסנגוריה טענה כי במקרה הנדון השימוש בחוק המים וחוק מניעת זיהום היסוד יוצר סוג של אישום "כפול", כיוון שתכלית תעלת הניקוז היתה להוביל נקז לים. אציין כי בעקרון טענה זו שייכת לשלב הקודם של הדיון, אולם לא הועלתה אז. מעבר לצורך, יוסף כי אין זה נדיר שעובדות כתב אישום יניבו יותר מעבירה אחת על פי חוקים שונים ובמקרה האמור מספיק לעיין בהגדרת "מקור מים" שבסעיף 2 לחוק המים, התשי"ט-1959 על מנת להיווכח כי כוונת החוק היתה לפרוס הגנה מקיפה ביותר, ללא יוצאים מן הכלל, על כל מקורות המים במדינה באשר הם, לרבות מקורות מים מזוהמים ומי ניקוז. חוק מניעת זיהום המים ממקורות יבשתיים, התשמ"ח-1988 אינו חופף לחוק המים כאשר תכליתו שונה בכך שהוא נועד למנוע זיהום המים. מבחינת חוק מניעת זיהום המים ממקורות יבשתיים, אופן גרימת זיהום המים אינו מעלה או מוריד ומכאן המינוח בסעיף 2 לחוק האוסר על סילוק פסולת או שפכים לים "בין במישרין ובין בעקיפין". כך, ששני החוקים, על העבירות הכלולות בהם אינם חופפים או יוצרים אבסורד בדמות אישום כפול בלתי מוצדק.

17. הטלת עונש הינה אינדיבידואלית, לפי המקרה וחובה לשקול את נתוניו האינדיבידואליים של הנאשם. המדינה טענה כי יש להטיל עונש כבד על הנאשמים, לרבות עונש מאסר על הנאשם 3 והפנתה למקרים אחרים בהם הוטלו עונשי קנס כבדים לכאורה (בהתאם לתפיסה הרווחת כיום אצל גורמי האכיפה) ועונשי מאסר. ברם, לא הובאו נתונים כלשהם ביחס לנאשמות 1 ו-2 שהינן חברות, לרבות נתונים כספיים. מאידך, טענו הנאשמים כי מדובר במפעל קטן יחסית, אם כי ותיק. אמנם גודלו של עסק והיקף פעילותו הכלכלית הינו אך שיקול אחד מתוך השיקולים שיש לקחת בחשבון, אולם במקרה הנוכחי גם נתון זה לא נמצא. יתר על כן בפסיקה שהובאה, מעבר לרמת הענישה שהוטלה לא הובררו נתונים נוספים מאותם מקרים ולדמיון, אם קיים, בינם לבין המקרה הנוכחי.

18. לא אביע דעה ביחס לטענת הסניגור כי עסקם של הנאשמים הינו עסק "ירוק". עניין זה, עד כמה שהינו רלוונטי, וספק אם הוא רלוונטי כאשר מדובר בביצוע עבירות סביבתיות, טעון הוכחה עובדתית, שלא סופקה.

בית משפט השלום בחיפה

02 דצמבר 2009

ת"פ 1475-06 המשרד לאיכות סביבה/מחוז חיפה נ'
חב' דוד שטסל ושות' בע"מ ואח'

19. הנאשמים הם ללא עבר פלילי, לרבות עבר פלילי בעבירות סביבתיות ומדובר על פי טענת הסניגור בעסק הקיים מזה 50 שנה. הנאשם 3 הינו אדם נורמטיבי ללא כל עבר פלילי אשר תורם לקהילה בתחומים אשר צוינו על ידי הסנגוריה. יחד עם זאת, במקרה הספציפי סירובו להגיע למפעל כאשר הוזעק פועל לחובתו. איני מקבל את טענת הסניגור כי הסירוב נבע מאמונתו כי לא יתכן אירוע זיהום כאשר המפעל סגור והדברים פורטו במסגרת הכרעת הדין. לעומת זאת, אין מקום להחמיר עם הנאשמים כיוון שבחרו לנהל הליך מלא והתעמתו עם ראיות התביעה המסגרת ההגנה.

20. בסופו של עניין הגעתי למסקנה כי יש לאזן בין ההיבטים החמורים של המקרה- ובעיקר העובדה כי מדובר בחומרים מסוכנים אשר נפלטו לסביבה והעדר שיתוף פעולה על ידי הנאשם 3 בחלק הראשון של האירוע הראשון אשר הקשה על בירור מהות האירוע ומידת מסוכנותו עם עברם הנקי של הנאשמים, בייחוד בתחום הסביבתי, והעובדה כי מאז ראתה המאשימה לנכון לחדש פעמיים את היתרי הרעלים ללא תנאים נוספים והעובדה כי מדובר באירועים בודדים שלגביהם לא הובאו ראיות על היקף החומר ששחרר לסביבה.

21. יצויין, כי לאור העובדה כי הנאשם 3 נעדר כל עבר פלילי, בייחוד ביחס לעבירות סביבתיות, ובהתחשב בכל האמור לעיל, הגעתי למסקנה כי אין מקום להטלת עונש מאסר, או אף מאסר מותנה.

22. על סמך כל האמור לעיל, הנני מטיל על הנאשמים העונשים הבאים:
על הנאשמות 1 – 2 מוטל קנס כולל בסך 200,000 ₪ (100,000 ₪ כל אחת).
על הנאשם 3 מוטל קנס בסך 35,000 ₪.

בנוסף, יחתמו הנאשמות על התחייבות בסך 200,000 ₪ כל אחת להמנע מביצוע כל אחת מהעבירות בהן הורשעו למשך שלוש שנים מיום מתן גזר הדין. הנאשם 3 יחתום על התחייבות על סך 50,000 ₪ להמנע מביצוע כל אחת מהעבירות בהן הורשע למשך שלוש שנים מיום מתן גזר הדין. הקנסות ישולמו לקרן למניעת זיהום הים.

דניאל פיש, שופט